

Mgr Agnieszka Czarnecka

Mgr Szymon Lebioda

Warszawa – WUM

OPEN ACCESS W KONTEKŚCIE OBOWIĄZKÓW SPRAWOZDAWCZYCH BIBLIOTEK NAUKOWYCH

Abstract

The Ministry of Science and Higher Education regulation on Scientific Information System, which was announced on 29 June 2015, regulated type of data and frequency of transmission for science publications, that are transmitted to the Polish National Bibliography (PNB). The document sanctioned obligation to provide information about scientific publications on regular basis and extended scope of data, which were collected by libraries so far. Resolves contained in the document, turn out to be a challenge for libraries for several reasons. First of them was extended time of data registration, second – necessity of update archival records. Furthermore some parts of the Regulation dedicated to Open Access caused problems in the field of understanding the intention of Regulation's author and in the terms of acquiring the required data. In this article authors present a methodology of working with Open Access data, which has been applied in the Library of Medical University of Warsaw on the background of the european and polish initiatives for open access to scientific research.

Streszczenie

Rozporządzenie MNiSW w sprawie Systemu Informacji o Nauce, z 29 czerwca 2015 r., uregulowało zakres danych dotyczących publikacji naukowych i częstotliwości ich przekazywania do Polskiej Bibliografii Naukowej (PBN). Dokument ten usankcjonował obowiązek cyklicznej aktualizacji informacji o publikacjach naukowych w systemie BPN, rozszerzając jednocześnie zakres danych gromadzonych dotychczas w lokalnych bazach bibliograficznych. Zapisy *Rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce* stały się wyzwaniem dla bibliotek, nie tylko ze względu na wydłużenie procesu bieżącej rejestracji danych i konieczność retrospektywnej aktualizacji tysięcy rekordów archiwalnych. Fragmenty rozporządzenia dotyczące otwartego dostępu do publikacji, wygenerowały problemy w obszarze interpretacyjnym, a także w aspekcie możliwości pozyskania wymaganych przez MNiSW informacji. Autorzy opisują metodykę pracy z danymi dotyczącymi różnych aspektów Open Access dla artykułów, stosowaną w bazie WUM. Publikacje, na tle europejskich i krajowych inicjatyw na rzecz otwartego dostępu do publikacji naukowych.

W ostatnich latach, miały miejsce liczne zmiany w lokalnych systemach bibliotecznych, dedykowanych tworzeniu i udostępnianiu bibliograficznych baz danych. Związane były z obowiązkiem sprawozdawania informacji o dorobku naukowym do Polskiej Bibliografii Naukowej (PBN) i migracją danych między lokalnymi bazami bibliograficznymi, a systemem PBN. Architektura bazy WUM.Publikacje, rejestrującej dorobek publikacyjny pracowników Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, poddawana była w latach 2015-2016, licznym modyfikacjom, polegającym m.in. na projektowaniu nowych pól, w tym związanych z metadanymi dot. Open Access (OA) – zarówno w module redaktora, jak i interfejsie sprawozdawczym dla użytkownika.

Obowiązek rejestrowania metadanych Open Access w kontekście dorobku naukowego, funkcjonuje na tle światowej polityki dotyczącej promowania działań na rzecz otwartego dostępu do publikacji oraz wyników badań. W Europie przejawia się ona w działaniach i dokumentach firmowanych m.in. przez takie organizacje jak: Europejska Rada ds. Badań Naukowych¹, Rada Unii Europejskiej², Komisja Europejska³, Parlament Europejski i Rada Europy⁴. *Zalecenia Komisji Europejskiej z 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej i jej ochrony*, stanowią podstawę do opublikowanych, przez MNiSW w październiku 2015 roku – *Kierunków rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*⁵. W tym rodzimym dokumencie zawarto założenia i rekomendacje dotyczące polityki otwartego dostępu do publikacji naukowych i wyników badań, adresowane do podmiotów finansujących badania, jednostek naukowych, uczelni i wydawców. Autorzy dokumentu, odnosząc się do zaleceń Komisji Europejskiej, w sprawie upowszechniania informacji o efektach finansowania nauki z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi informatycznych, wskazują na prowadzenie przez MNiSW – Systemu Informacji o Nauce, utworzone-

¹ *ERC Scientific Council Guidelines for Open Access* – [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://erc.europa.eu/sites/default/files/document/file/erc_scc_guidelines_open_access.pdf

² *Konkluzje Rady Unii Europejskiej w sprawie Open Access* – [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9526-2016-INIT/pl/pdf>

³ W latach 2008-2014, w ramach 7 Programu Ramowego, Komisja Europejska realizowała pilotażowy program Open Access – [Dostęp 20.06.2017], dostępny online:

http://ec.europa.eu/research/sciencelibrary/document_library/pdf_06/open-access-pilot_en.pdf

⁴ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1290/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r.*, ustanawiające zasady uczestnictwa i upowszechniania dla programu „Horyzont 2020” – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1906/2006 - [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/legal_basis/rules_participation/h2020-rules-participation_pl.pdf – wprowadzenie ogólnej zasady o otwartym dostępie do publikacji naukowych (*Open Access*) oraz pilotażu w zakresie danych badawczych (*Research Data Pilot*)

⁵ *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce* [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_10/9f62cc350837b942e51ae23dd1f23df8.pdf

go w ramach Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on. Wśród rejestrowanych w systemie danych, dotyczących działalności badawczo-rozwojowej jednostek naukowych i ich efektów, wymienia się m.in. dane rejestrowane w bazach bibliograficznych, prowadzonych przez biblioteki – *dotyczące publikacji w czasopismach naukowych oraz monografiach naukowych lub w rozdziałach w monografiach naukowych*⁶.

W części dokumentu poświęconej zaleceniom dla jednostek naukowych i uczelni, znajduje się ustęp dotyczący wymogu analizowania dorobku publikacyjnego pod kątem otwartego dostępu – „...niezbędne jest monitorowanie przez każdą jednostkę naukową i uczelnię liczby publikacji i danych badawczych udostępnianych na zasadach otwartego dostępu w stosunku do wszystkich publikacji naukowych ... niezbędne jest przeprowadzenie przez wszystkie jednostki naukowe i uczelnie korzystające z finansowania publicznego analizy pozwalającej na określenie aktualnego poziomu i wielkości zasobów naukowych udostępnianych przez badaczy pochodzących z tych instytucji”⁷. Naszym zdaniem, zapis ten podkreśla rolę lokalnych bibliografii w aspekcie realizacji polityki OA w Polsce, przesądzając jednocześnie o nieodzowności rozszerzenia metadanych opisowych o Open Access.

Zapisy zawarte w omawianym dokumencie, są dodatkowym potwierdzeniem kierunku polityki w zakresie gromadzenia danych o Open Access, wytyczonym już wcześniej w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie Systemu Informacji o Nauce*.⁸ W dokumencie tym wyartykułowano obowiązek jednostek naukowych w sprawie akwizycji metadanych Open Access i przekazywania ich cyklicznie do Polskiej Bibliografii Naukowej – modułu systemu POL-on, dedykowanego m.in. gromadzeniu informacji o polskich publikacjach naukowych. W załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia, został podany szczegółowy zakres danych i informacji o działalności badawczo-rozwojowej jednostek naukowych i jej efektach. W pkt. 2 załącznika, dotyczącym publikacji w czasopismach naukowych, monografiach naukowych lub rozdziałach, wśród wymaganych danych, wymieniono – informacje o otwartym dostępie do publikacji.

Wychodząc naprzeciw założeniom zawartym w *Rozporządzeniu MNiSW w sprawie Systemu Informacji o Nauce*, w bazie WUM.Publikacje zaprojektowano nowe pola i mechanizmy, w modułach użytkownika i redaktora, umożliwiające sprawozdawanie i weryfikowanie informacji o Open Access. Zgodnie z zapisami ww. dokumentu, prace projektowe odniosły się do czterech obszarów – sposobu udostępnienia publikacji, rodzaju licencji, w ramach której publikacja została udostępniona online, wersji tekstu

⁶ Ibidem, str. 7

⁷ Ibidem, str. 14

⁸ *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie Systemu Informacji o Nauce z 29 czerwca 2015 r.* (Dz.U. 2015 r. poz. 944)

oraz momentu udostępnienia publikacji w OA. Proces sprawozdawania publikacji dla użytkowników został rozbudowany o etap trzeci – Open Access. W bazie zaplanowano mechanizmy podpowiedzi, tak aby na każdym etapie wprowadzania danych o Open Access, autorzy mogli skorzystać z „dymków”, zawierających komentarz lub rozszerzenie danego zagadnienia.

The image displays two screenshots of a web form titled "DODAWANIE ARTYKUŁU" (Adding Article). The form has five steps: 1. INFORMACJE PODSTAWOWE, 2. AUTORZY, 3. OPEN ACCESS, 4. DODAWANIE PLIKÓW, and 5. PODSUMOWANIE. Step 3, "OPEN ACCESS", is the active step in both screenshots.

The form fields in Step 3 are:

- Publikacja w Open Access ***: A dropdown menu with "Tak" selected.
- Sposób udostępniania ***: A dropdown menu with a question mark icon.
- Rodzaj licencji ***: A dropdown menu with a question mark icon.
- Moment publikacji w Open Access ***: A dropdown menu with a question mark icon.

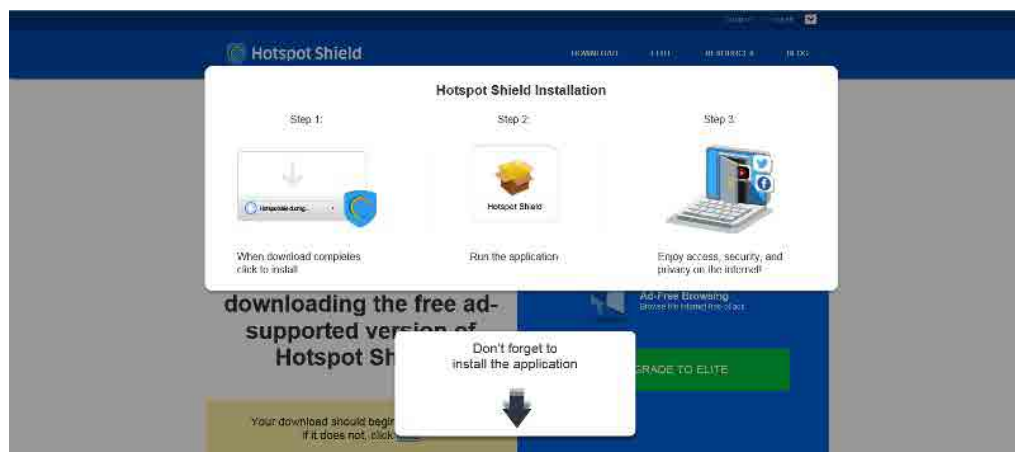
At the bottom of the form are two buttons: "Wstecz" (Back) and "Następny krok" (Next step).

The bottom screenshot includes a tooltip for the "Moment publikacji w Open Access" field with the following text:

Należy określić moment, w którym praca została udostępniona w Open Access. W przypadku, kiedy praca została udostępniona po publikacji, należy podać liczbę miesięcy, jaka upłynęła pomiędzy datą publikacji a udostępnieniem pracy w wolnym dostępie.

Fot. 1, 2 Moduł sprawozdawczy – informacje o Open Access

Powstały mechanizm wymusza oznaczenie przez autora na wstępie, czy publikacja znajduje się w wolnym dostępie. W przypadku negacji, sprawozdający może przejść do kolejnego etapu, w przypadku potwierdzenia, system wyświetla kolejne pola do uzupełnienia. Aby zagwarantować poprawność danych i wyeliminować zagrożenie błędnego potwierdzenia otwartego dostępu w sieci wewnątrzuczelniowej, przy weryfikacji danych wykorzystywana jest bezpłatna aplikacja – Hotspot Shield.

Fot. 3 Instalowanie aplikacji Hotspot Shield

Poprzez połączenie się komputera z serwerem proxy, wtyczka umożliwia uzyskanie nowego, anonimowego adresu IP, spoza wewnętrznej sieci uniwersyteckiej, eliminując ryzyko potraktowania dostępu subskrypcyjnego jako otwartego. Pracownicy WUM, sprawozdając artykuły do systemu, nie korzystając z wyżej opisanego rozwiązania, często błędnie zaznaczali opcję Open Access. Zdarzało się również, że za publikacje w ramach OA uznawano artykuły, do których dostęp możliwy był dopiero po zalogowaniu się na stronie wydawcy, lub pełny tekst publikacji udostępniony był wyłącznie w ramach portalu Research Gate. W takich sytuacjach bibliotekarz dokonujący weryfikacji, anulował informację o otwartym dostępie. Konieczność logowania zaprzecza, naszym zdaniem, definicji Open Access⁹, a artykuły udostępnione w ramach portalu społecznościowych typu ResearchGate, nie są udostępniane przez wydawców ale przez jego użytkowników, niekoniecznie za zgodą redakcji czasopisma lub wydawcy. Znajduje to potwierdzenie np. w wynikach raportu opracowanego przez University UK Open Access Coordination Group, w 2015 roku, podsumowującego przemiany, jakie w latach 2013–2015 zaszły w Wielkiej Brytanii w zakresie otwartego udostępniania pu-

⁹ Peter Suber: *Otwarty dostęp*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2014, str. 138 [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=14>

blikacji naukowych. W raporcie wśród najciekawszych ustaleń widnieje stwierdzenie: *około 11% artykułów zostało udostępnionych „nielegalnie”, tzn. niezgodnie z polityką czasopism – autorzy często udostępniają w ten sposób publikacje za pośrednictwem serwisów, takich jak ResearchGate.*¹⁰

Zgodnie z zapisami *Rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce*, przy wyborze sposobu udostępnienia publikacji w bazie WUM. Publikacje przewidziano do wyboru trzy opcje – *otwarte repozytorium, otwarte czasopismo, inne*. Zgodnie z dostępnymi w literaturze przedmiotu definicjami, platformy typu: PubMed Central, Science Direct, Springer Open – skupiające różne tytuły czasopism – zostały zakwalifikowane jako otwarte repozytoria^{11, 12}, podobnie jak strony takich wydawnictw jak – Termedia, czy ViaMedica. Strony reprezentujące wyłącznie jeden tytuł czasopisma, przyporządkowane zostały do kategorii – *otwarte czasopismo*¹³. Na początku, trudności z właściwym wyborem, nastroczały przypadki, kiedy publikacja obecna była zarówno na stronie otwartego czasopisma jak i otwartego repozytorium, linkującego do strony otwartego czasopisma. Należy dodać, że struktura pól w PBN, nie dopuszcza dualizmu w tym zakresie. Tu pomocne okazały się informacje, które uzyskaliśmy na szkoleniach organizowanych przez operatora systemu PBN, w drugim półroczu 2015 i 2016 roku, z których wynikało, że w takich przypadkach każdy wybór jest poprawny.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia dotyczącymi otwartych licencji, w bazie WUM. Publikacje zaprojektowano możliwość wyboru odpowiedniego typu licencji Creative Commons (CC). W rozporządzeniu zabrakło opcji – brak licencji, dlatego w pozostałych przypadkach, również braku informacji o licencji, zaznaczana była opcja – inna licencja. Przy weryfikowaniu informacji dotyczących licencji, pracownicy biblioteki najczęściej korzystali z repozytorium Directory of Open Access Journals (<http://www.doaj.org>). W przypadku, gdy informacji nie udało się znaleźć pod wspomnianym wyżej adresem, potrzebnych danych szukano na witrynie internetowej czasopisma. Jako niedogodność, w tym obszarze należy wymienić odmienną praktykę oznaczania OA przez różnych wydawców, co znacznie utrudnia i wydłuża proces weryfikacji. Informacje te najczęściej znajdowały się w zakładkach z informacjami o czasopiśmie, polityce prywatności, lub we wskazówkach dla autorów. W kilku przypadkach informacje dotyczące rodzaju licencji pojawiały się na stronie pobierania wersji PDF artykułu, np. w czasopiśmie *Annals of Transplantation*.

¹⁰ Michał Starczewski: *Rezultaty brytyjskiej polityki open access*: [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: <http://otwartanauka.pl/blog/1066-rezultaty-brytyjskiej-polityki-open-access>

¹¹ Peter Suber: *Otwarty dostęp*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2014, str. 138 -139 [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=14>

¹² <http://repo.bg.pw.edu.pl/index.php/pl/informacje-o-repozytorium-o-rep/definicje-repozytorium>

¹³ E. Kulczycki: *Otwarte czasopisma, zakładanie czasopism naukowych oraz transformacja czasopism zamkniętych*, Toruń 2013, str. 13 [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://open.ebib.pl/ojs/index.php/wydawnictwa_zwarte/article/view/112/205

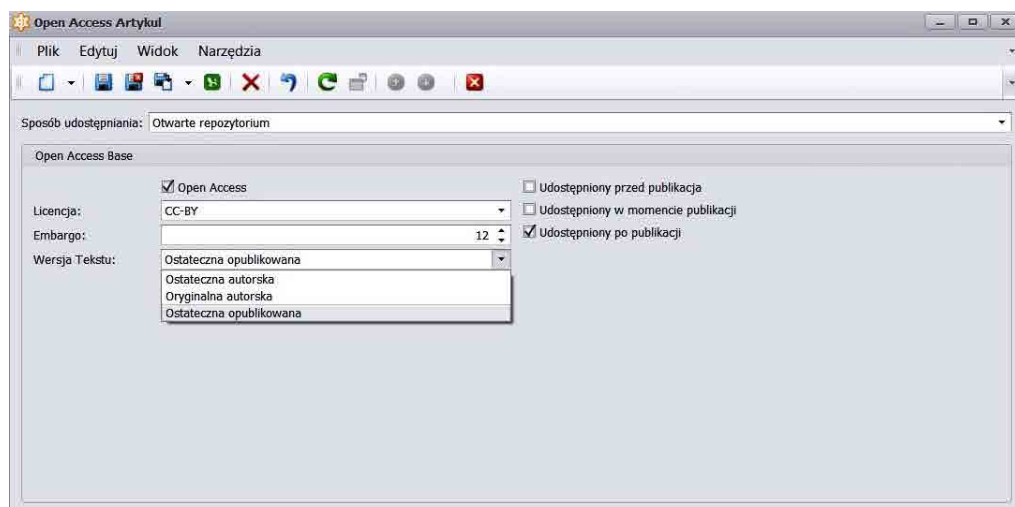
Fot.4 Informacja o licencji Creative Commons na podstronie z mechanizmem Free download

W trakcie pracy z danymi zaobserwowaliśmy, że autorzy najczęściej wybierali opcję – *inna licencja*, często pomimo dostępności informacji o licencji CC na stronach wydawców. Rozważając powody takich deklaracji autorów, dotarliśmy do artykułu opracowanego w związku z realizowanym w latach 2009-2011 projektem Study of Open Access Publishing (SOAP), koordynowanym przez European Organization for Nuclear Research (CERN)¹⁴. W pracy opisano wyniki badań ankietowych, dotyczących publikowania prac naukowych na zasadach Open Access, w których udział wzięło ponad 43 tysiące naukowców z całego świata, w tym 474 z Polski. Wyniki ankiety wykazały, że niemal jedna trzecia respondentów korzystających z czasopism on-line nie zwraca uwagi na to, czy jest to czasopismo OA, co nasuwa przypuszczenie, że publikacje OA nie są odpowiednio oznakowane, a tym samym czytelnik nie wyrabia w sobie nawyku identyfikowania tych oznaczeń na stronach www wydawcy lub w samym artykule. Kolejnym powodem deficytu wiedzy w omawianym obszarze może być rzadka praktyka publikowania w modelu OA w porównaniu z modelem zamkniętym. Autorka pracy podaje, że spośród 474 polskich autorów ponad 150 nie opublikowało w OA ani jednego artykułu lub nie wie, jaki model publikowania stosują czasopisma, w których zamieszczali swoje prace. Najczęściej podawane powody niepublikowania

¹⁴ M. Marcinek: *Opinie naukowców na temat publikowania na zasadach open access w świetle badań realizowanych w ramach projektu Study of Open Access Publishing (SOAP)* W: M.M. Górki, M. Marcinek *Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej*, Kraków 2011, str. 31-44, [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://www.ebib.pl/images/stories/Mat_konferencyjne/23/konferencjaowz_2011_calosc.pdf

w OA to m.in.: ... *finanse (np. zbyt wysokie opłaty za publikację lub brak źródeł finansowania publikacji), nawyki (autorzy preferują publikowanie w określonych, cieszących się uznaniem czasopismach), nieświadomość (niewiedza na temat modelu OA lub nieznanostwo adekwatnych czasopism OA), jakość czasopism (czasopisma OA są postrzegane jako czasopisma o niskiej jakości, bez wskaźnika wpływu impact factor)*¹⁵. Mimo, że publikacja pochodzi z 2011 roku, przedstawione wnioski, w naszym odczuciu, są wciąż aktualne, a „złą prasę” robi dodatkowo głośny w ostatnim czasie problem tzw. „drapieżnych wydawców”, stosujących wobec autorów nieuczciwe praktyki, podyktowane chęcią szybkiego zysku z opłat za publikowanie artykułów, najczęściej właśnie w modelu Open Access.

Kolejny element dotyczący aspektu OA, pozwala pozyskać informacje na temat wersji, w jakiej tekst został udostępniony. Zgodnie z zapisami *Rozporządzenia MNiSW w Sprawie Systemu Informacji o Nauce*, w WUM. Publikacje zaprojektowano do wyboru trzy opcje – wersja: *oryginalna autorska, ostateczna autorska, ostateczna opublikowana*. Ponieważ w bazie gromadzone są informacje wyłącznie o dorobku opublikowanym, zgodnie z wewnętrznymi ustaleniami, wszystkie prace z OA otrzymują status – *wersja ostateczna opublikowana*. W związku z tym, element ten nie został uwzględniony w module dla użytkownika. Dla prac archiwalnych status został oznaczony automatycznie, w pracach z akwizycji bieżącej jest oznaczany przez redaktorów.

Fot. 5 Moduł redaktora – karta Open Access dla artykułu

¹⁵ Ibidem, str. 39-41

Ostatnim elementem dotyczącym danych z zakresu OA, jest moment, w którym publikacja została udostępniona w ramach Open Access. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce, w bazie WUM. Publikacje zaprojektowano trzy opcje do wyboru – *udostępnienie pracy w OA przed publikacją, w momencie publikacji oraz po publikacji*. W przypadku wybrania opcji – *udostępnienie pracy po publikacji*, system wyświetla dodatkowe pole, w którym należy wskazać liczbę miesięcy pomiędzy datą publikacji a momentem udostępnienia. Aby ustalić moment uwolnienia publikacji do otwartego dostępu, pracownicy biblioteki korzystali z informacji znalezionych na witrynie wydawcy bądź po adresie – <http://freemedicaljournals.com>. Podanie tych informacji było problematyczne, ze względu na trudność w ustaleniu embargo dla prac archiwalnych. W trakcie poszukiwania rozwiązania problemu, próbowaliśmy posilkować się pomocą operatora Polskiej Bibliografii Naukowej. W archiwum Frequently Ask Questions z 2015 roku, na stronie PBN, znajduje się pytanie korespondujące z omawianym zagadnieniem – *Jak określić liczbę miesięcy w polu dot. Open Access? Zazwyczaj piszemy 1 (trudno ustalić prawdziwy czas dla artykułów z 2013 r.). ...Czy to jest prawidłowe?*. W odpowiedzi zacytowano tylko fragment Rozporządzenia MNiSW – *Zgodnie z treścią Rozporządzenia, należy podać liczbę miesięcy, jakie upłynęły od momentu opublikowania do momentu udostępnienia publikacji w sposób otwarty*. Podany przykład pokazuje, że interpretacja spoczywała na barkach jednostek. W naszym przypadku uznaliśmy, że jeśli moment udostępnienia publikacji nie jest możliwy do ustalenia, przyjmujemy, że publikacja trafiała do OA wraz z momentem opublikowania artykułu w czasopiśmie.

Zapisy *Rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce* stały się wyzwaniem dla bibliotek, nie tylko ze względu na wydłużenie procesu bieżącej rejestracji danych, ale przede wszystkim ze względu na konieczność retrospektywnej aktualizacji tysięcy rekordów archiwalnych oraz problemy z ustaleniem niezbędnych informacji, nieznanymi nawet samym zespołom autorskim. W związku z tym, na skutek inicjatywy podjętej przez Konferencję Dyrektorów Bibliotek Akademickich Uczelni Medycznych, w październiku 2015 roku, Konferencja Rektorów Akademickich Uczelni Medycznych (KRAUM), skierowała wniosek do MNiSW w sprawie pilnego rozwiązania problemu dotyczącego realizacji obowiązku przekazywania danych o publikacjach naukowych do PBN. W uchwale KRAUM nr 62/2015, w paragrafie 3, wystąpiono o modyfikację załącznika nr 1 *Rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce* z 29.06.2015 r., która miała polegać na usunięciu wymogu podawania danych dotyczących Open Access (pkt.2 załącznika, ppkt: 1) i), 2) j) oraz 3) i), ze względu na fakt, iż są to dane w większości nierejestrowane w źródłach informacji, w tym również w bazach bibliograficznych uczelni medycznych i niemożliwe do sprawozdania¹⁶. Ministerstwo nie przychyliło się do realizacji postulatu, powołując się na wieloletnie praktyki

¹⁶ <http://kraum.org.pl/wp-content/uploads/2015/10/Uchwa%C5%82a-62-2015.pdf>

stosowane w Unii Europejskiej, dotyczące konieczności realizacji polityki otwartego dostępu w odniesieniu do wyników badań finansowanych ze środków publicznych. Konsekwencja działań MNiSW w omawianym obszarze, uwidacznia się w zorganizowanych w latach 2015 i 2016 r. szkoleniach i warsztatach na temat otwartego dostępu oraz tworzenia polityk otwartego dostępu, przeznaczonych dla jednostek naukowych i uczelni. Kontynuacją tej polityki, było wystosowanie do uczelni wyższych, w połowie lutego 2017 roku, listu dotyczącego otwartego dostępu do publikacji naukowych i wdrożenia rekomendacji MNiSW w zakresie Open Access. W liście zaleca się wprowadzenie na uczelniach polityki otwartego dostępu do zasobów nauki i powołanie pełnomocników ds. Open Access.

W świetle przedstawionych dokumentów i inicjatyw MNiSW, wyraźnie widać, że nie ma odwrotu od gromadzenia metadanych OA w bazach bibliograficznych. Dodatkowo, ogromną rolę w tym procesie przypisuje się bibliotekom. W dokumencie – *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*, znalazła się też rekomendacja dotycząca kompetencji bibliotek w kontekście wdrażania otwartego dostępu. Ministerstwo podkreśla wiedzę bibliotekarzy pracujących przy rejestracji dorobku publikacyjnego, a także działania bibliotek na rzecz upowszechnienia ruchu OA – *...należy podkreślić rolę bibliotek naukowych, które od lat biorą aktywny udział w promocji idei otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych, zapisują w elektronicznych bazach metadane publikacji zgodne z międzynarodowymi standardami, tworzą biblioteki i repozytoria cyfrowe prac naukowych oraz prowadzą działania mające na celu pozyskiwanie licencji na utwory chronione prawem autorskim. Biblioteki powinny pełnić istotną rolę w koordynacji działań w zakresie wdrażania otwartego dostępu, kontaktów z wydawcami i naukowcami, doradztwa, szkoleń i promocji, tworzenia i prowadzenia repozytoriów.*¹⁷ Problemem pozostaje kwestia jednolitości gromadzonych danych, w kontekście braku ministerialnej wykładni zapisów *Rozporządzenia w sprawie Systemu Informacji o Nauce*, a także ciągły przyrost obowiązków, przy ograniczonych środkach na kształcenie i rozwój kadr.

Bibliografia

Peter Suber: *Otwarty dostęp*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2014, [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publikacje?pubid=14>

Michał Starczewski: *Rezultaty brytyjskiej polityki open access*, [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: <http://otwartanauka.pl/blog/1066-rezultaty-brytyjskiej-polityki-open-access>

Marzena Marcinek: *Opinie naukowców na temat publikowania na zasadach open access w świetle badań realizowanych w ramach projektu Study of Open Access Publishing (SOAP)* W: Marek M. Górski,

¹⁷ *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*, str. 13 [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_10/9f62cc350837b942e-51ae23dd1f23df8.pdf

Marzena Marcinek Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej, Kraków 2011, str. 31-44, [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://www.ebib.pl/images/stories/Mat_konferencyjne/23/konferencjaozw_2011_calosc.pdf

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie Systemu Informacji o Nauce z 29 czerwca 2015 r. (Dz.U. 2015 r. poz. 944)

Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce, [Dostęp 20.06.2017], dostępny online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_10/9f62cc350837b942e-51ae23dd1f23df8.pdf